

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS
STRATEGINIŲ POKYČIŲ VALDYMO GRUPĖS VYRIAUSIASIS PATARĖJO
VYGANTO KATKEVIČIAUS**

KOMANDIRUOTĖS ATASKAITA

2019-05-17 *Nr. 3PR-50*
Vilnius

1. **Komandiruotės tikslas:** dalyvauti OECD Globaliame žemės ūkio forume ir 172-ajme „Žemės ūkio komiteto“ posėdyje.
2. **Komandiruotės trukmė:** 2019 m. gegužės 14-15 d.(2 dienos)
3. **Komandiruotės vieta:** Paryžius (Prancūzija).
4. **Komandiruotės finansavimas:** komandiruotės išlaidos apmokamos iš Žemės ūkio ministerijos lėšų.
5. **Delegacijos sudėtis:** Strateginių pokyčių valdymo grupės vyriausiasis patarėjas Vygantas Katkevičius.
6. **Atlikto darbo komandiruotėje rezultatai:**

OECD Global Forum on Agriculture, posėdžio tema – politikos prioritetai Globaliai maisto sistemai

Pirmininko, OECD generalinio direktoriaus pavaduotojo Ulrik Knudsen įžanginis ir sveikinimo žodis, darbotvarkės projekto ir posėdžio darbo tvarkos tvirtinimas

1-a diskusija. Posėdžio pirmininkė – Carla Boonstra, politikos koordinatorė, Nyderlandų žemės ūkio, aplinkos ir maisto kokybės ministerija

J.Brooks, OECD Agro-Maisto prekybos ir rinkų sk. vedėjas, Globali maisto sistema pažeista; 2050 m. Pasulyje gali būti dešimt milijardų gyventojų. Dabar apie 800 mln. gyventojų pastoviai nepavalgo (undernourished). Nors nuo 1960 m. gyventojų skaičius padidėjo nuo trijų iki 7,5 mlrd., bet maisto pasaulio gyventojams užtenka, tobulėjančios technologijos leis garantuoti pakankamą maisto kiekį ir iki 2050 metų.. Maisto sistema labai kompleksinė – nuo gamybos, veislių, biotechnologijų iki tiekimo, prekybos ir atliekų perdirbimo.

Pirmininkaujantis apibendrina klausimyno, kuris buvo išplatintas šalims, rezultatus.

Daug prieštaringų to pačio reiškinių vertinimų, pvz, mėsos vartojimas: dalyje šalių mažėjantis mėsos vartojimas siejamas su sveikesniu gyvenimu, kai kuriose – su nepakankamomis pajamomis.

Atsakymai į klausimą - kokie svarbiausi iššūkiai žemės ūkio srityje – skirtingi tarp šalių, bet dominuoja pajamų palaikymas ir aplinkosauga. Kai kur svarbiausiu lieka apsirūpinimas maistu.

Kitas prieštaravimas didėja pasaulinė konkurencija, dėl kurios mažėja kainos, dėl to mažėja ir ūkininkų pajamos, mažėja paskata jaunimui užsiimti žemės ūkiu. Maisto sistema turi trigubą iššūkį – pirma – tiekti pakankamai kokybiško maisto tinkamomis kainomis, antra – saugoti gamtinius išteklius, mažinti šiltnamio dujų emisiją, saugoti ekosistemas ir bioįvairovę, trečia – skatinti kaimo vietovių plėtrą, užtikrinti ūkininkų ir kitų kaimo gyventojų gyvenimo būdą (livelihog).

Janes Maes – Europos jaunųjų ūkininkų tarybos pirmininkas, NL atstovas. Pesimistinę kalbą pradėjo kritikuodamas dabartinę ES politiką, teigdamas, kas trumpalaikiai politika neatitinka ilgalaikės strategijos. Pacitavo NL ministrą, kuris sakė: „aš žinau, kaip išspręsti problemas, bet jei jas išspręsiu – niekada nebūsiu perrinktas“, taip pripažindamas, kad politikai nėra pajėgūs priimti tinkamus sprendimus. Nustatant politiko prioritetus reikia pasirinkti – ar svarbiau penki proc. jaunųjų ūkininkų, ar trisdešimt – pensinio amžiaus ūkininkų. Žemės ūkio ir socialinė politikos – neturi būti susietos. Dabartinės didžiausios rizikos – prekybos karai, klimato kaita, ligos (epidemijos), prasidėjusi ES anti - ūkininkų kampanija.

Martina Fleckenstein, World wide Fund for Nature. Apsirūpinimas maistu, svarbu, bet didelis spaudimas savanoms ir pampoms, paverčiant jas dirbama žeme, tampa globalia problema,

Facundo Etchbehere – Danone. Stebi rinką ir vartotojų poreikius. Kompanijos vertinimu 46 proc. vartotojų pirmenybę teikia vietiniams produktams. Gyvūnų gerovė svarbi apie pusėi vartotojų. Vartotojų poreikių tendencijos keičiasi, dėl to reikia kitokio ūkininkavimo būdo. Didelė dalis vartotojų pasiruošę mokėti papildomai už kokybišką, pagal vartotojų poreikius tiekiamą maistą.

Karl Walsh, Airija, Žemės ūkio, maisto ir jūrų ministerija, Ekonomikos ir planavimo skyrius. Airijoje 60 proc. žemės ūkio paskirties žemės sudaro pievos, šalis penktoje vietoje pasaulyje pagal jautienos eksportą. Trečdalis šalies GHG emisijų – iš žemės ūkio (kartu su NZ didžiausia dalis pasaulyje). GHG emisija ES vidutiniškai sudaro dešimt proc., dėl to Airija didina miškingumą. Klimato veiksmų planas artimiausiu metu bus priimtas, anglies sekvestracija tampa svarbia užduotimi. Ekspertai padės ūkininkams keisti savo elgseną, tačiau už tai mokės vartotojai, jie jau pradeda suprasti, kad aplinkai palankus ūkininkavimas ir produktai – brangesni.

Antonio Luiz Machado de Moraes, Brazilija, Žemės ūkio, gyvulininkystės ir maisto ministerija, Kaimo kredito dep dir. Brazilijoje gaunama net tris derlius per metus, tai padeda išsaugoti žemės kokybę, mažina GHG emisijas. Įdiegtos agroklimatinės zonos, jose įgyvendinamos reikiamos priemonės. Kinijoje ir kitose pietų Azijos šalyse – ekologinio ir sveiko vietinio maisto poreikio bumas, tai didina tokios produkcijos poreikį.

2-a panelės diskusija :Globalios maisto sistemos perspektyva: poveikis politikos formavimui

Moderatorius: Knudsen, OECD Deputy Secretary General.

Sprendimai labai dažnai turi būti priimti vietose (local solutions). Sprendimus turi priimti ūkininkai, bet reikia numatomumo (predictability), aiškios politikos. Paskutinius dvidešimt metų augalininkystės produktyvumas didėjo dėl sėklininkystės pažangos (veislių gerėjimo).

Cris Carson, NZ. Politikoje galioja gerovės požiūris (Wellbeing approach), vien ž. ū. ministerijs negali spręsti visų klausimų, turi dalyvauti ir kitos. Sprendimams priimti įkurta taryba, kurioje nėra jokių ūkininkų ir kitų tiesiogiai sprendimais suinteresuotų narių, tik mokslo, finansų, marketingo, verslo atstovai. Konsultavimas - informavimo amžiuje, kai informacija sklinda nepaprastu greičiu, turi būti keičiamas tokiu pačiu greičiu.

Nils Bergset, senior adviser, Žemės ūkio politikos dep., Žemės ūkio ir maisto ministerija, Norvegija. Norvegijos žemės ūkio politikos tikslai – produkcijos didinimas ir aplinkosauga, t.y. gana konfliktiniai. Sveiko maisto, sveikatingumo klausimai tampa labiau svarbūs, bet atsakingos yra kelios ministerijos, kurios skirtingai suvokia tikslus. Pusė maisto importuojama, kas sukelia tam tikrų problemų.

Portugalija pradėjo rengti maisto švaistymo strategiją – joje numatyta sumažinti maisto švaistymą 15 proc. per penkis metus, 30 proc.- sumažinti iki 2030 m..

172 Žemės ūkio komiteto plenarinė sesija

I. Sesija dalyvaujant G-20 šalims narėms ir šalims partnerėms

1. Pirmininkaujančio įžanginis žodis.
2. G-7 ir G-20 šalių veikla. G-7 Pirmininkaujanti šalis Prancūzija pristatė savo planus 2019 metais organizuoti G-7 šalių žemės ūkio ministrų susitikimą Beirute, taip pat posėdį Kinijoje dėl skaitmeninimo.
G-20 šalių grupei pirmininkauja Japonija. G-20 ministrų susitikimas vyko Osakoje. Prioritetas – dirvožemis, taip pat įvairios problemos, kurioms reikia priimti ilgalaikius išpareigojimus. Naujos technologijos žemės ūkyje, kurios didina produktyvumą ir tvarumą, apsirūpinimą maistu, geros praktikos. Gegužės 11 d. vyko seminaras Inovacijų, žemės ūkio produktyvumo ir tvarumo tematika.
OECD numato sukurti analitinį įrankį galintį analizuoti Inovacijų, žemės ūkio produktyvumo ir tvarumo politikos poveikį, teikti pasiūlymus
OECD Prekybos ir žemės ūkio direktorius K. Ash labai gerai įvertino Japonijos organizuotą seminarą, kuriame dalyvavo daugelis G-20 žemės ūkio ministrų. Kitas susitikimas numatytas birželio mėn. Osakoje.
3. Inovacijų, produktyvumo ir tvarumo žemės ūkyje bei maisto gamyboje tobulinimo Politikų analizė – šalių apžvalgos

Dvylikoje šalių atliktos vykdomos politikos apžvalgos. Apžvalgoje dalyvavusios šalys dalyvavo diskusijoje. Kanada iškėlė atliktos analizės tolimesnio likimo klausimą - ką daryti toliau, nes šalys padarė apžvalgas ir atrodo, kad tuo viskas ir baigsis.

JAV patvirtino naują Farm Bill. Mokslo finansavimas iššaukia daug diskusijų, nes šioje srityje yra labai daug įvairių galimybių (wide range). Naujas Žemės ūkio sekretoriaus pavaduotojas

(undersecretary) atėjo iš privataus mokslo sektoriaus, todėl daug dėmesio skiriama mokslo komercializavimui.

Švedija. – parengė nacionalinę maisto strategiją – pirmą kartą po daug metų pertraukos numatomas maisto gamybos didinimas. Gamybos didėjimas turi būti susietas su vartotojų poreikiais, tačiau valstybė neturi įtakoti rinkos.

Suomija- dabartinės ES BŽŪP taikomos aplinkosauginės politikos priemonės netinkamos (total disaster), jos neturi jokio poveikio aplinkai.

Diskusijų metu atkreiptas dėmesys į intelektinės nuosavybės problematiką, siūlyta OECD pradėti diskusijas šiuo klausimu. Daugiau dėmesio skirti bendram lavinimui, reikia taip pat mokyti kalbų

4. OECD šalių taikomų politikų apžvalga.

Sesija skirta informuoti apie šalių narių žemės ūkio politikų naujas iniciatyvas ir pokyčius.

JAV pristatė Farm Bill pokyčius, informavo, kad šiek tiek keitėsi pieno subsidijavimo politika, pasėlių draudimo sistema, prekių-(Comodity) programos.

Brazilija daug dėmesio skiriama kaimo kredito sistemai (rural credit system) – teikiamos lengvatines paskolos, veikia konstituciniai fondai. Pusė kreditų žemės ūkyje – lengvatiniai, kadangi Brazilijoje palūkanų norma yra vienos iš didžiausių pasaulyje.

Slovėnija- įsteigs bičių akademiją, šešiasdešimt procentų žemdirbių pajamų gaunama iš subsidijų.

Meksika - įvestos subsidijos javams.

Suomija – vyko administracijos reforma, liko du departamentai- maisto ir gamtinių išteklių. Parengta 42 psl. strategija.

Italija – ministerijos reforma – gavo turizmo politikos funkciją.

NZ – žemės ūkyje santykinai didelė GHG emisija, sektorius reikalauja technologinių pertvarkų. GRA sukurtas tam tikslui.

Čekija – kuriama vandens sulaikymo politika, nes buvo sausras, todėl reikalinga tokia politika.

Kazachstanas – kredito subsidijos plečiamos, žemės ūkio subsidijos sumažintos, daugiau dėmesio skiriama mokslui.

Lietuva: trumpai pristatyta politikos pokyčiai: „As all EU members – most important current task is preparation for next programming period , development of startegy plan for agriculture. In order to make it eassier to set priorities, the so-called White Paper has benn drawn up. There are several areas where additional efforts are being made - it is promotion of short suply chain and local food consumption also improovement of inovation promotion system. In the past several yers a few several natural disasters -floods and droughts have taken place in Lithuania. For this reasons improovement of Risk management tools became very important.“

5. Globalus žemės ūkio forumas (2019 m. gegužės 14)

Šalys pabrėžė efektyvesnių procesų įgyvendinimo svarbą, siūloma daugiau dėmesio skirti visai grandinei, ji turi būti atsakinga. Kitos temos - balanso paieškos, maisto švaistymas, tvarumas.

Sekretoriatas Globalūs forumai dar prieš keletą metų turėdavo savo biudžetą, būdavo kviečiami pranešėjai. Dabar tenka verstis savo jėgomis, todėl nukenčia jų kokybė.

6. Tolesni žemės ūkio ministrų susitikimai: tvarus, produktyvus ir atsparus žemės ūkis

Kainų kilimas sustojo, ir atrodo, kad jos stabilizavosi ilgesniam laikui. Didėja regioninė prekybos specializacija. Didėja rinkų nestabilumas dėl epidemijų, vartotojų įpročių pokyčių, taip pat ir politikos tampa neprognozuojamos, ypač sveikatos, biodegalų. Efektyvi politika turėtų mažinti nestabilumus (focus on targeted measures to address market failure). Svarbus politikos ryšys su aplinkosaugos klausimais.: T.Hanriotis - Paryžiaus susitikimo rezultatai didina kaštus ir mažina paklausą, More for less – technologinė pažanga – veikia priešingai. Digital technologijos – dar ne visi naudoja viename lygyje, egzistuoja didžiuliai skirtumai. Artimiausias iššūkis - skaitmenizuoti dirvožemio duomenis, galima informacija (Big data) sukuria dar daugiau galimybių, jos galėtų būti išnaudojamos per konsultavimo tarnybas. Atsiranda kitokios problemos, pvz. FADN – norėta įvesti aplinkosauginius kriterijus, tačiau atsirado pasipriešinimas iš ūkininkų dėl duomenų konfidencialumo. Šalyse skirtingi reguliavimas, pvz. palydovinė informacija visiems prieinama, bet vienos šalys turi kelių metų duomenis, kitos – ne.

Žemės ūkio komiteto Konfidenciali sesija:

(DĖL LĒKTUVO SKRYDŽIŲ TVARKARAŠČIO - NEDALYVAUTA)

V.Katkevičius